

Üsküdar Sahil ve Meydan Projesi

Atölye Çalışması

İTÜ Taşkışla
29 Temmuz 2017

Türkiye Tasarım Vakfı
Üsküdar Sahil ve Meydan Projesi
Atölye Çalışması
—
2017

İçindekiler

Üsküdar
Üzerine

04

Atölye
Çalışması
Hakkında

06

Atölye Amacı
ve Yöntemi

08

Katılımcılar

10

Mevcut Proje

16

Atölye
Çalışması
Raporu

18

Üsküdar Üzerine

Kadim zamanlarda
Asya'ya açılan kapı,
Kabe yolunun
başlangıcı olarak anılan
Üsküdar, yirminci
yüzyılın ortalarına kadar
Boğaziçi'nin hemen
kıyısında, camiler,
medreseler, tekkeler,
türebeler, çeşmeler ve
ahşap evlerle bezeli
şirin tarihi kimliğini
koruyan, kendi
halinde bir ilçeyken;
İstanbul'un devleşmeye
başlamasıyla bu
süreçten azade
kalamadı, değişti,
dönüştü.

Artık uzaklara açılan abidevi bir kapı olmaktan ziyade, metropol insanının günlük yaşamını oluşturan safhaların ara “turnikelerinden” sadece biri.

İş-ev döngüsünün dayattığı “günübirlik” kıtalar arası yolculuğu kolay kılmak amacıyla gerçekleştirilen büyük tünellerle, geleneksel deniz ve kara ulaşım araçlarıyla taşınan yolcuların aktarma istasyonu.

Üsküdar Meydanı'nı sabah akşam onbinlerce insanın çiğnediği alelade bir platform olmaktan kurtarmak için yapılacak bir şey kaldı mı?” sorusuna verilecek cevapların basında nüfusun azaltılması-desantralizasyon geliyor. Kulaklarda aşırı “ütopik” bir tınlama yaratsa da, başka çare yok.

Artık sığamadığımız İstanbul, istiap haddi aşımış bir gemi durumundadır; onu dolgularla büyütmek, gemiyi yüzdürmek yerine kazıklarla su üstünde tutmaya çalışmaktır; ve nafile bir çabadır.

İstanbul'un yakın çevresinde çağdaş ihtiyaçları karşılayacak yeni ve güzel şehirler inşa ederek nüfus buralara yönlendirilmelidir.

İstanbul, kurulacak yeni şehirlerin eğitim, bilim, sanat, kültür ve turizm merkezi olarak düzeyli, gerçek bir şehir hayatına imkan verecek asli hüviyetine yeniden kavuşturulmalı, Üsküdar'da bu bütünlüğe tarihine yaraşır katkıyı yapar konuma getirilmelidir.

Bu amaçla Üsküdar Meydanı, barındırdığı tarihi mimarlık abidelerinin varlığı motorlu araç trafiği ve kaotik altyapı donanımı uzantıları arasında heba edilmeden, şehirliyle doğrudan ilişki kurarak, her yaştan bireyin bilinçlenmesine katkı yapacak şekilde yaşanır hale getirilmelidir.

Mehmet ÖĞÜN

Y.Mimar

15.09.2017

Atölye Çalışması Hakkında

Türkiye Tasarım Vakfı,
kamuoyunda tartışma
yaratan Üsküdar Sahil
Projesine, Üsküdar'ın
tarihsel dokusuna
uygun, yeni
gerekliliklerine de
cevap verebilecek
alternatifler
üretmek, projeye
katkı sağlayacak
yeni fikirlerin ortaya
çıkmasına zemin
hazırlamak için İTÜ
Taşkışla Yerleşkesi'nde
Üsküdar Sahil ve
Meydan Projesi Atölye
Çalışması'nı düzenledi.

Program

Açılış:

10:00-10:30

Atölye Çalışması:

10:30-13:30

Öğle Arası:

13:30-14:00

Atölye Çalışması:

14:00-17:00

Proje Sunumları:

17:00-18:00

Proje Yürütücüleri

Ahmet Yılmaz

Celalettin Çelik

Deniz Aslan

Halil İbrahim Düzenli

İbrahim Hakkı Yiğit

Mehmet Öğün

Mithat Bora Bulut

Salih Pulcu

Atölye Amacı ve Yöntemi

Üsküdar Sahil Projesinin yapımına 2017 Mayıs ayında başlandı. Ancak projenin başlaması kamuoyunda çeşitli tartışmaları da beraberinde getirdi. Üsküdar'ın tarihsel dokusuna uygun, yeni gerekliliklerine cevap verebilecek alternatifler üretmek, projeye katkı sağlayacak yeni fikirlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamak için Üsküdar Sahil ve Meydan Projesi Atölye Çalışması düzenlendi.

Çalışmaya İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi başta olmak üzere pek çok okuldan mimarlık öğrencileri davet edildi. Katılımcılardan dört grup oluşturuldu. Bu grupların yürütücülüğünü kent üzerine çalışmalar yapmış, Üsküdar'ı tanıyan akademisyen ve mimarlar yaptı.

Çalıştayda mevcut meydan düzenlemesi ile ilgili neler düşünüldüğü, projede doğru veya yanlış bulunan noktaların ne olduğu konuşulup çözüm önerileri üzerinde duruldu.

Katılımcı bir proje elde etmek, halihazırda olan projeye katkı sağlamak, alternatifler oluşturmak niyetiyle bir araya gelindi.

Atölye Çalışmasının öncesinde katılımcılara birer dosya verildi. Bu dosyada; mevcut proje, Üsküdar'ın tarihçesi, Pervititch haritaları, Üsküdar'ın halihazırdaki paftaları, ulaşım grafikleri, anıtsal yapılar hakkında kısa bilgiler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden edinilen ulaşım raporları ve topoğrafya haritası yer aldı.

Çalışmaya katılımcıların proje ile ilgili fikirleri alınarak başlandı. Bu çalıştayın ne ölçüde verimli olabileceği, mevcut projeye ne kadar müdahale edilebileceği konuşuldu. Herkesin kabul ettiği nokta Üsküdar'ın şu an, marmaray, metro ve deniz ulaşımı ile beraber yoğun bir transfer merkezi olduğu yönündeydi. Anıtsal yapıları ve Üsküdar'ın tarihini de göz önünde bulundurarak, ulaşım sorununa nasıl çözüm üretilebileceği konuşuldu. Sonrasında yürütücüler, öğrenciler ile tanıştı ve çalışmaya başlandı.

Öğlene kadar; insan hareketleri, anıtsal yapılar, doluluk - boşluk gibi başlıklar üzerinden Üsküdar analizleri yapıldı. Bu analizler sırasında Üsküdar'ın sorunları ve bunlara ne gibi çözümler üretilebileceği düşünüldü.

Her grup çalışmalarında farklı yöntemler izledi. Örneğin birinci grup, anıtsal yapıların ön ve arka yüzünü değerlendirerek çalışmaya başladı. Her bir öğrenciden bir yapı seçmesi; yapıyı ve çevresini değerlendirmesi, sorunları tespit edip, çözümler önermesi istendi. Gruplar kendi aralarında bu çalışmalarını yaparken, diğer gruplarla iletişimlerini sürdürdüler. Öğleden sonra katılımcılar yürütücülerinin yönlendirmeleriyle bireysel veya gruplar halinde çözüm önerilerini hazırladılar. Çalıştayın son saatinde "Çalışmaya başlarken neler düşündük, çalışmalarını yaptıktan sonra nereye vardık?" gibi sorulara cevaplar arandı. Sonrasında ise gruplar çözüm önerilerini sundu.

Katılımcılar

1.Masa

Ahmet Yılmaz
Halil İbrahim Düzenli

Ege Bent (İTÜ)
İlterhan Avcı (İTÜ)
Hatice Dumlupınar (YTÜ)
Şule Karabıyıkoglu (FSMVÜ)
Gizem Dağdeviren (YTÜ)
Musa Cengiz (KTÜ)
Zeynep Kevser Çakır (FSMVÜ)

2.Masa

Mehmet Ögün
Celalettin Çelik

Meryem Nur Şen (Haliç Üniversitesi)
Akif Atay (KTÜ)
Furkan Taha Durmaz (KTÜ)
Ercan Çelikel (Doğuş Üniversitesi)
Ömer Faruk Polat (Mimar Sinan)
Süedanur Özden (YTÜ)
Sümeyye Birkan (Viyana Teknik Üniversitesi)

3.Masa

Salih Pulcu
İbrahim Hakkı Yiğit
Mithat Bora Bulut

Arif Erdoğan (FSMVÜ)
M. Serdar Erdoğan (MSGSÜ)
Süleyman Ertuğrul (Haliç Üniversitesi)
Gülsüm Kahraman (FSMVÜ)
Zeliha Ünal (Haliç Üniversitesi)

4.Masa

Deniz Aslan

Arzu Uzunoğlu (Haliç Üniversitesi)
Dilay Çakır (FSMVÜ)
Ömer Bayram (Konya Üniversitesi)
Kübra Ezgi (FSMVÜ)
İkbal Sezen (MSGSÜ)
Kervangeldi Ovluya (MSGSÜ)
Furkan Demirci (İTÜ)

Mevcut Proje

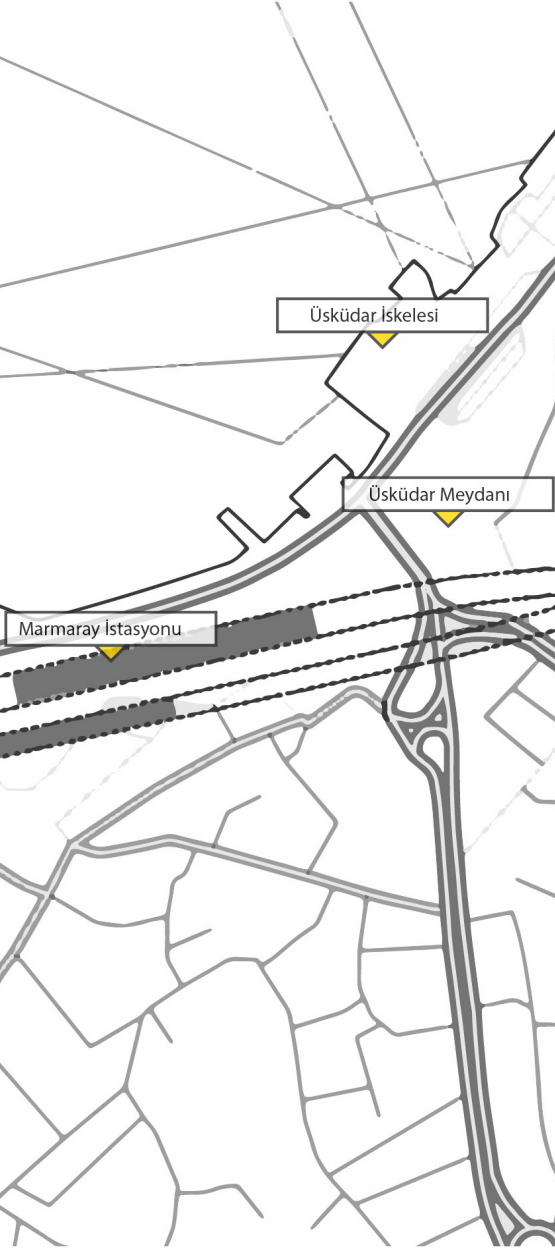

Atölye Çalışması Raporu

Tarihte önemli ulaşım merkezlerinden biri olan Üsküdar, konumu itibariyle bu özelliğini sürdürmektedir.
Geçmişte kervansaraylara ev sahipliği yapmış, sonrasında Harem Otogarı ile şehirlerarası ulaşımın işlevsel bir noktası olma özelliğini korumuştur.

Üsküdar şehrin büyümesiyle şehir içi ulaşımında da odak noktalarından biri olmuştur. İki kıta arasında önemli bir ulaşım aracı olan Marmaray'ın çok kullanılan istasyonlarından biri olan Üsküdar, Anadolu yakasının trafik sorununa çözüm olacağı düşünülen Üsküdar - Çekmeköy metro hattının başlangıç noktasını oluşturacaktır. 1920'lerde Üsküdar - Kadıköy ve Kısıklı arasında başlayan tramvay, 1950'lerden sonra yerini otobüs hattına bırakmıştır. Zamanla bu hatlar gelişmiş, geniş bir ulaşım ağı oluşturmuştur.

İstanbul'un pek çok noktasına Üsküdar'dan deniz yolu ile ulaşmak da mümkündür. Her gün pek çok insan Üsküdar üzerinden Eminönü, Beşiktaş ve Karaköy'e ulaşmaktadır.

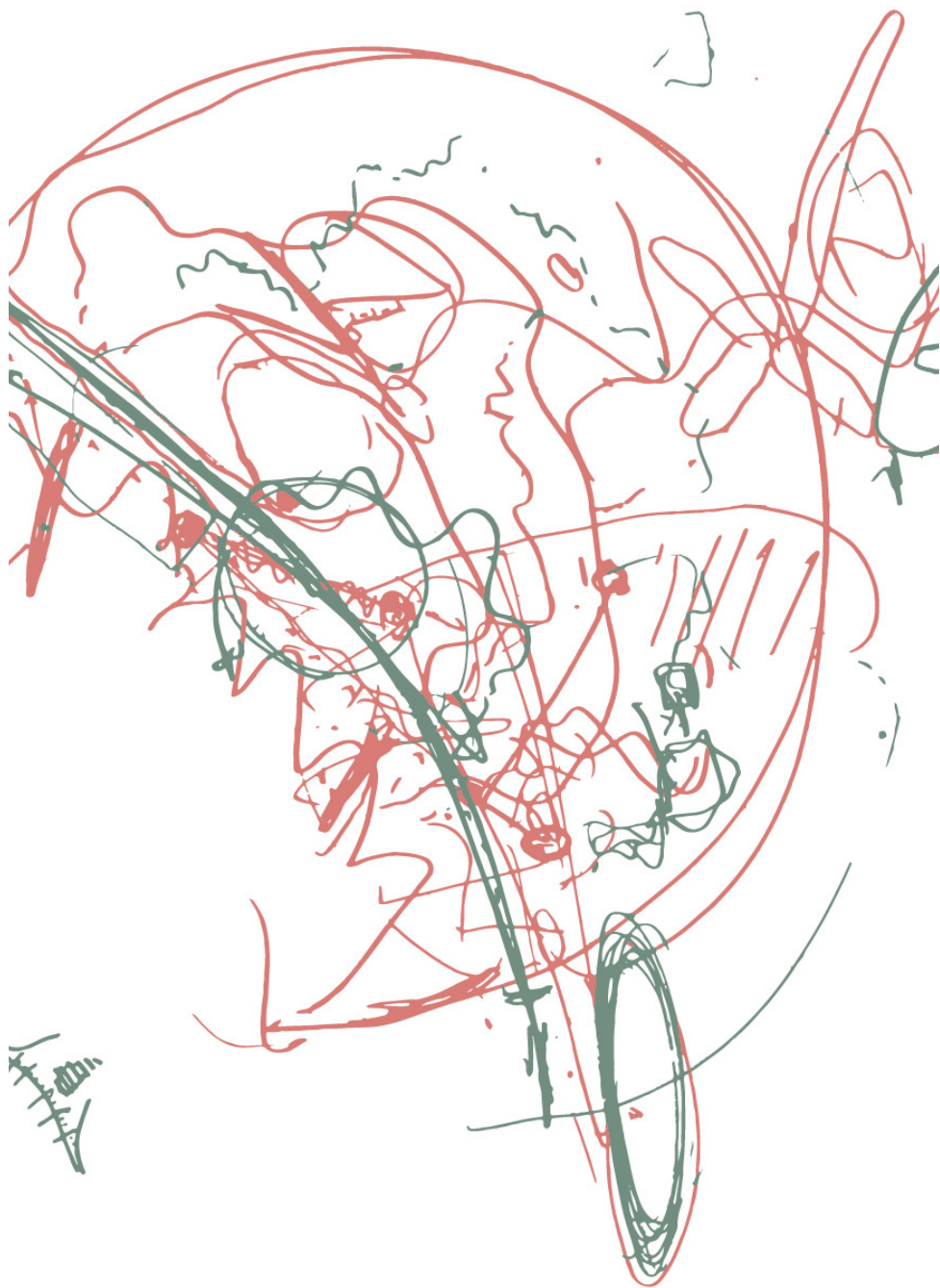
Harem-Sirkeci arabalı vapuruna, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'ne ve Avrasya Tüneli'ne yakınlığı kıtalar arası ulaşım da yerini pekiştirmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin güncel verilerine göre günlük ortalama 100.000 kişi Üsküdar üzerinden ulaşım sağlamaktadır. Üsküdar-Çekmeköy metro hattının da açılmasıyla yine İBB'nin verilerine göre 2023 yılında bu sayının 400.000 olması beklenmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda yaptığımız çalışmada Üsküdar ile ilgili en çok önemsenen mesele ulaşım oldu.

Ulaşımında ilk gündeme gelen konu motorlu taşıtlardır. Üsküdar sahilinde oluşan trafiğe çözüm üretmek katılımcıların öncelikli amacı oldu.

- Üsküdar Meydanı'nda otobüs duraklarının depo edilmesinin trafiğin oluşmasında kritik bir etken olduğu tespit edildi. Bu durumun çözümü için otobüslerin Üsküdar Meydanı'nda depolanması yerine, merkezin dışındaki bir konumda depolanıp, merkezden sadece yolcu alması önerildi. Böylece Üsküdar Meydanı'nda büyük bir alan kazanılmış olacaktı. Bu depolama alanının illa Üsküdar'da olması isteniyorsa sahil yerine, yıkılan katlı otoparkın bulunduğu yerin kullanılması önerildi.

- Trafik çözümü için kritik olduğunu düşündüğümüz bir diğer öneri ise yatay deniz ulaşımının artırılması; Kadıköy'den başlayan bir vapur hattının sırasıyla, Üsküdar, Kuzguncuk, Beylerbeyi, Çengelköy, Kandilli, Beykoz diye devam etmesi Üsküdar sahil trafiğinin yoğunluğunu azaltacaktır.
- Üsküdar iskelesinin yoğunluğunu azaltmak için alternatif iskelelerin seferlerinin sıklaştırılması önerildi.
- Bağlarbaşı'ndan, Paşalimanı'ndan, Ahmediye'den ve Harem'den gelen taşıtları yer altına alma önerisi de konuşulan alternatifler arasındaydı.

Katılımcıların Üsküdar'la ilgili diğer bir eleştirisi kamuoyunda çok tartışılan ve Üsküdar Belediyesi'nin iyileştirme çalışmaları yürüttüğü Üsküdar Meydanı'ndaki Marmaray İstasyonu çıkışlarıyla alakalıydı. Katılımcılar, var olan istasyon çıkışları, havalandırma bacaları gibi üniteleri de düşünerek o alanın Üsküdar'a nasıl geri kazandırılabilceği hakkında öneriler sundu.

- Marmaray çıkışları ve havalandırma bacalarının bulunduğu alanları tanımsız bir boşluk olarak bırakmak yerine, tarihi dokuya uygun bir şekilde, yapılaşmayı denize kadar devam ettirmek ve Marmaray girişlerini ve havalandırma bacalarını yeni oluşan dokunun parçası haline getirmek.

- Dokunun sahil kısmını ise aralarında küçük seyir alanları oluşturan yalı tipi yapılarla şekillendirmek.
- Önerilen yapılaşma içerisinde ölçekleri değişen meydanlar oluşturarak doku içerisinde doluluk-boşluk dengesini sağlamak ve tanımsız büyük boşluklardan kaçınmak.
- Bu boşlukları birbirine bağlayan hiyerarşik canlı sokaklar üretmek önerildi.
- Sahildeki alanın deniz kısmındaki tanımsız boğaz manzarası yerine, Çengelköy örneğindeki gibi yapılar arasında insani ölçekte açılan anlamlı manzaralar tanımlamak gerektiği belirtildi.

Önündeki iskele ve otobüs durakları ile biraz kalabalık ve kaosu içinde kalmış, yine önündeki iskele yüzünden denizden tam okunamayan Mihrimah Sultan Camii ve III. Ahmet Çesmesi için neler yapılabileceği üzerinde duruldu.

- Otobüs duraklarını Mihrimah Sultan Camisi önünde ve sahil şeridinde depo etmemek.
- İskeleleri Marmaray girişinin önüne taşıyıp bütün transferi tek bir noktada çözmek ve Mihrimah Sultan Camiinin önünü rahatlatmak. Böylece Mihrimah Sultan Camiini, deniz yolu ulaşımını kullanırken yeşillikler içinden rahatça okunabilen, önündeki peyzajda otururken keyifle izlenebilecek bir mekan haline getirmek.

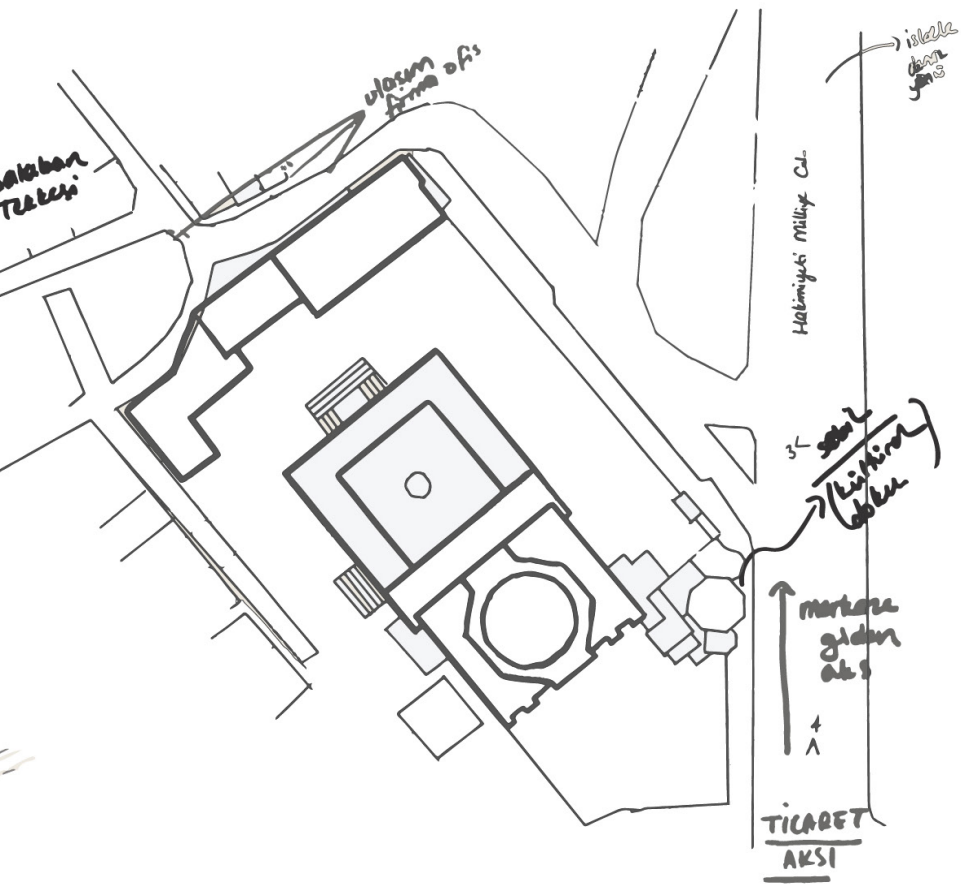
- Yeni iskele (transfer) meydanını raylı sistemlerle en kısa yoldan buluştururken var olan Üsküdar dokusuna uygun bir kamusal platform elde etmek; alanın su ile ilişkisini güçlendirirken, mevcut kıyı ulaşım izinin kesitini genişletmeden sürdürmek ana motivasyonumuz oldu.

Üsküdar'da Mihrimah Sultan Camisi'yle yıllardır karşılıklı ezan okuma geleneğini sürdüren; Valide Sultan Camisi de Mihrimah Sultan Camisi gibi ön yüzü açık, arka cephesi kent dokusu ile sarılmış anıtsal yapılardan biridir. Katılımcılar şu an yeterince iyi kullanılmadığını düşündükleri Valide Sultan Camisi etrafına yönelik öneriler ürettiler.

- Caminin hemen yanında bulunan otobüs firmalarının ofislerinin yerine cami cemaatinin, namaz vakitleri arasında zaman geçirebileceği ya da Marmaray ile yolculuk yapan kimselerin duraklayabilecekleri bir yer olması önerildi.
- Bu bölgede kitapçı eksikliğini de göz önünde bulundurarak, kitabevi önerisinde bulunuldu.
- Valide Sultan Camiinin hemen karşısında, Üsküdar belediye binasının yıkılan yeri için bir grup pazar önerisinde bulundu. Bu alanın hemen arkasında bulunan yoğun yerleşim yeri için de yeşil alan olarak değerlendirilebileceği konuşuldu. Ayrıca yıkılan belediye binasının etrafında kalan binaların da yıkılması önerildi.

Türkiye Tasarım Vakfı
Kuzguncuk Çarşı Cad.
No: 9 Üsküdar, İstanbul
+90 216 495 08 88
info@turkiyetasarimvakfi.org
www.turkiyetasarimvakfi.org